

ЛИПЕНЬ-
СЕРПЕНЬ

2016

№ 4 (130)

Шеф-редактор

С. О. Павленко

Головний редактор

В. О. Дятлов

Заст. головного редактора

О. Б. Коваленко

Редакційна колегія

В. О. Дятлов

М. К. Бойко

О. Г. Самойленко

А. М. Боровик

Г. В. Боряк

Є. М. Луняк

О. Б. Коваленко

О. О. Маврин

О. П. Моця

Ю. А. Мицик

А. М. Острячко

С. О. Павленко

В. М. Половець

Г. В. Палакін

С. М. Свистович

Т. В. Чухліб

К. М. Ячменіхін

Редакційна рада

І. М. Аліфіренко

О. Я. Гранін

Г. Ю. Івакін

С. Л. Лаєвський

Д. М. Лозовий

В. В. Мельничук

П. М. Мовчан

М. О. Носко

Н. Б. Реброва

І. М. Ситий

Ю. О. Соболь

О. П. Реєнт

В. Ф. Чепурний

Випусковий редактор

О. В. Ткаченко

Журнал видається за
фінансової підтримки
Чернігівської
облдержадміністрації.

Засновники –
Чернігівський національний
педагогічний університет
імені Т. Г. Шевченка,
Всеукраїнське товариство
«Просвіта» ім. Тараса
Шевченка,
Інститут української
археографії та джерело-
знавства
ім. М. С. Грушевського
НАН України.

Рекомендовано до друку
Вченою радою Чернігівського
національного педагогічного
університету імені
Т. Г. Шевченка (протокол
№ 1 від 29 серпня 2016 р.)

СІВЕРЯНСЬКИЙ ЛІТОПИС

Всеукраїнський науковий журнал

ЗМІСТ

У ГЛИБ ВІКІВ

Балушок В. Загадкові севрюки: 4. Етнокультурні особливості. 3

СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ УКРАЇНИ

Салтан Н., Салтан О. «Живи Україно, незламна і сильна»... Парламентські дебати навколо затвердження тексту Державного гімну України 4 та 6 березня 2003 року. 16

ІСТОРІЯ МІСТ І СІЛ

Гагін В. Заснування села Чернеча Слобода. 37

Бойченко С. Основні причини та фактори смертності населення Чернігова (за матеріалами метричних книг ХІХ – початку ХХ ст.) 48

ЦЕРКОВНА СТАРОВИНА

Пиріг П., Конопля Ю. Церква в селі Виповзові на Козелеччині. 55

МОВОЮ ДОКУМЕНТІВ

Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (друга половина ХVІІ– ХVІІІ ст.) (частина 3). 62
Листи гетьмана Івана Мазепи, написані у 1708 р., до великого коронного гетьмана Речі Посполитої Адама Сенявського (переклад-реконструкція із старопольської та латини В. Пилипенка). 88

Доценко А. Будинки полкової канцелярії в Чернігові у 60-х роках ХІХ ст. 93

Рига Д. Чернігівський державний історико-культурний заповідник у 1929-1933 роках: невідомі документи з діяльності. 106

Нестеренко Л. Епістолярій оstarбайтерів як джерело вивчення повсякденного життя українців на території Третього Рейху в роки Другої світової війни (на прикладі Срібнянського району Чернігівської області). 116

РОЗВІДКИ

Сердюк І. Діти у віковій структурі населення Гетьманщини другої половини ХVІІІ ст. 137

Чуткий А. Національне «обличчя» економіки України початку ХХ ст.: аналіз кризь призму етнічного складу студентів першого в Україні ВНЗ економічного профілю. . . 146

Гейда О. Особовий фонд Дмитра Панасовича Бочкова у Державному архіві Чернігівської області. 156

Тимошик М. Місцева преса як чинник комунізації та денационалізації українського села довоєнної доби. 164

НАРОДОЗНАВЧІ СТУДІЇ

Рахно К. Страсна свічка як оберіг гончарів Чернігівщини та її семантика. 179

ЮВІЛЕЇ

Боровик А. З історії відзначення ювілеїв Чернігівського національного педагогічного університету. 190

Половець В. Василь Михайлович Білозерський (1.01.1816 – 4.03.1899) (до 190-х роковин від дня народження). 196

РЕЦЕНЗІЇ. ОГЛЯДИ. АНОТАЦІЇ

Демченко Т., Іваницька С. Біографіка на сторінках часопису «Пам'ятки України: історія та культура» (2011–2015 роки) 203

Половець В. Тетяна Антоноук. Міжнародні зв'язки кийських університетів у 1991–2012 рр. – Вінниця, 2015. . . 217

«СІВЕРЯНСЬКИЙ ЛІТОПИС»

Всеукраїнський науковий журнал

Наказом МОН України № 1328 від 21.12. 2015 журнал включено до Переліку наукових фахових видань України, публікації яких зараховуються до результатів дисертаційних робіт з історії.

Реєстраційне свідоцтво КВ № 16226 – 4698 ПР від 21 грудня 2009 р., видане Міністерством юстиції України.

Індекс 74325

Адреса редакції: 14000, м. Чернігів, вул. Хлібопекарська, 10

Телефон для довідок 95-74-18

Сайт журналу: www.siver-litopis.cn.ua

Базові освітні, наукові, культурологічні установи, де зберігаються комплекти журналу «Сіверянський літопис»:

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Національна парламентська бібліотека України

Державна науково-технічна бібліотека України

Львівська державна наукова бібліотека ім. В. Стефаника

Одеська національна наукова бібліотека

Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка

Книжкова палата України

Журнал надсилається також до інших бібліотек, наукових, освітніх та культурологічних закладів України, США, Канади, Англії.